

A kulturmunka tapasztalatai az Egyetemeken és a Főiskolán

A most befejeződő tanév a

szegedi egyetemi és főiskolai életben a kulturmunka terén döntő jelentőségű volt. A felszabadulás óta többször megismétlődő kísérletezések után ebben a tanévben — ha egyelőre csak nagy vonalakban is — kialakult a szegedi egyetemi és főiskolai ifjúságot, az egyetemeken és a főiskolák tantervezésével, dolgozóival együtt átfogó szervezeti forma, mely alkalmas intézményekhez méltó kulturmunka biztosítására. Természetesen nemcsak szervezési eredményekről beszélhetünk. Egyes területeinken (a Főiskolán, az Orvosegyetemen, az Állam- és Jogtudományi Karon, stb.) a tevékeny kulturmunkában a már korábban is megmutatkozó eredmények az elmúlt tanév folyamán elmélyültek, átfogóbbak, színvonalasabbak lettek. Szinte minden karon és intézményünkben a szervezési munkával egyidőben összerendeződtek az eddig alkalmi, szétforgácsolt — egyébként igen értékes — erő és örvendés eredményeket produkáltak.

A tanév elején a központi kulturbizottság célul tűzte ki, hogy mindent megtesz, nehogy a nagy reményekre jogosító központi népi együttes továbbra is elszigetelt helyzetben maradjon az egyetemi ifjúság és dolgozók szempontjából, hogy műsora színvonalas és szegedi legyen, hogy hivatalos szerveink mint sajátjukat ismerjék és támogatassák. E célkitűzések megvalósításához megismerő támogatást kaptunk Pártbizottságunktól. Művész munkánk megújításában rendkívül értékes segítséget nyújtott Szeghy Endre és Szatmári Géza, majd Paulusz Elemér elvtárs. Az együttes szereplései egyre inkább igyekeztek az egyetem életéhez kapcsolódni (például ajánldéműsor a Rákosi-öszöndíjak-

nak). Egyetemeink dolgozói és ifjúsága magánéni érzi az együttest. Erre szép példa az Orvosegyetem áldozatvállalása. Lehetővé tette, hogy az együttes bemutatkozhas-sék Budapest dolgozóinak és megérdemelt sikert arasson. Sajnos azonban akadnak állami és szakszervezeti vezetők között, akik nem jutottak el addig, hogy valóságosan, tevékenyen támogat-sák is az együttest.

Olyan együttesünk van, melyet számos ismert és kevésbé tisztán látott hibája ellenére a környék és Szeged dolgozói is színvonalasnak ismernek. A II. országos kultúrversenyen elért eredménye országos viszonylatban is felhívta rá a figyelmet. Az Állami Népi Együttesrel, a Budapesti Agrártudományi Egyetem együttesével folytatott tapasztalatcsereket ugyan-azt bizonyították. Eppen intézményeink állami vezetése és szakszervezeteink volnának azok, akik nem tekintenek maguknak a központi együttest?

Az együttesnek is tovább kell javítania munkáját. Végleg alakítsa ki vezetőiségét. Szívélye meg Pártbizottságunk ez év tavaszán hozott, vele kapcsolatos határozatát. Szilárdítsa meg a művészi munkában is nélkülözhetetlen felelősséget és dolgozzon tervszerűben. A következő tanévben nyújtson rendszeresen segítséget a kari kulturbizottságok szakkérdésekben is, s amilyen hamar csak lehetséges kellékekben is. Végül, de nem utolsósorban önképzéssel biztosítsa további jó eredményeit.

A kari kulturmunkát még a második félévi fellendülés ellenére is a tapogatózás jellemzi. A kari bizottságok gondoskodjanak a folyamatos kulturmunkáról. Ez korántsem állandó műsoros esteket, bevételi elszámolásokat jelent. Biztosítsák a hallgatók és dolgozók

kulturális igényeinek kielégítését minden vonatkozásban, de ugyanakkor neveljék igényessé, a szocialista kultúra lelkes híveivé, igaz hazafiakká, az emberiség kultúrája kincseinek alapos ismerőivé és megbecsülőivé őket. Megfontolt célkitűzések vezessék a kari bizottságokat. Vigyék olyan tömegben és olyan színűvel, operák megtekintésére hallgatóikat, mint a Pedagógiai Főiskola Kulturbizottsága.

Az elmúlt hónapokban kari kulturbizottságaink általában jól felhasználták azt a helyzeti előnyt, mely abból adódik, hogy területük minden kultúraktívája — már a szervezés körülményei miatt is — velük együtt dolgozik. Tegyék még szorosabbá a DISZ, a Szakszervezet, az MSZT és az állami vezetés kapcsolatát körükben. Készüljenek fel azokra a feladatokra, melyek új hallgatóink megérkezéseével adódnak. Előnyös helyzetüket használják fel további munkájukban úgy, hogy az egyetemi előadók, professzorok érdeklődését és támogatását is munkájukhoz kapcsolják. Ne elégedjenek meg az »átlagos igények« kielégítésével, ahogy ez például a bölcsészkar egyik rendezvényében megmutatkozott. Csak egyféle igényrel számolhatnak: a maximálissal.

Az elmúlt tanév eredményei, tanulságai alapján leszögezhetjük; le-
raktuk alapjait egyetemeink és főiskolánk színvonalas kulturmunkájának. Kiepítettük kulturbizottságaink hálózatát, összefogtuk a rendelkezésünkre álló erőket. Pártunk és államunk megadta az erkölcsi és anyagi alapokat a jó munkához. Központi együttesünk olyan fejlődést ért el, hogy képes helyes irányt mutatni kari brigádjainknak.

Ezért hívunk fel minden elvtársunkat a további még jobb munkára.

Nacsády József

SZEGEDKÖRNYÉKI MUNKÁSHAGYOMÁNYOK

Több mint száz esztendeje gyűjtik hazánkban a nemzedékről-nemzedékre szálló szájhagyományokat. Erdélyi János és Kriza János adták ki az első gyűjteményeket, melyek népi kultúránk magas színvonaláról tettek tanúbizonyságot. Szébbnél-szebb balladák, dalok kerültek elő a gyűjtések során. A gyűjtés azonban igazán értékes akkor vált, mikor Bartók és Kodály megkezdtek a dallamok lejegyzését is.

A mai népi kultúrmozgalom felhasználja hagyományaink haladó elemeit és a hagyományos nemzeti forma szocialista tartalommal telítve magasrendű művekké ötvözdik, mint a kultúrversenyek bemutatón is láthatunk.

A közelmúltban országos gyűjtés indult meg, hogy ennek során összegyűjtsék a csak kevesek által ismert néphagyományokat. Minden csmográfiájában felbukkan a kérdőívek. A beérkező adatokból világos kép derül a falu élő hagyományaira és mai kultúrájára is. Ahonnan értékes anyag érkezik, oda kimennek az illetékes múzeum és a Népművészeti Intézet szakemberei. Részletesen felgyűjtik a talált anyagot, hogy kultúrcsoportjaink — elsősorban az illető helységi kultúrcsoportja — felhasználhassák munkájukban.

Eddig a néprajzkutatók kizárólag a parasztság hagyományait gyűjtötték, holott a múlt század 70-80-as éveitől kezdve — a kapitalizmus fejlődésével együtt — megerősödött a munkásmozgalom és szervezetté váltak az eddig kis műhelyekben, manufaktúrákban dolgozó ipari munkások seregei. Ennek a hősi korszaknak is — a céhesipartól a szervezett, öntudatos munkásosztállyá váló alakulásnak — szintén megvannak a maga hagyományai, dalai, történetei, melyek vizsgálata nálánál fény derül a munkások örömeire, bánatára, problémáira: — életére.

A Móra Ferenc Múzeum néprajzkutatója Szeged környékén utána járt a helyi munkáshagyományoknak és értékes anyaggal tért vissza. Ebből a gyűjtésből közlünk néhány jellemző részletet.

A munkába való belenevelődés, az évekig tartó sanyarú inasélet a sötét múlt világába tartozik. Vidám ipari tanulóink ámuló szemmel hallgatnák ezeket a történeteket. Régen, amikor felszabadult az inas, megkapta munkakönyvét és nyakába vette a világot. Bejárta a városokat, de mindenütt továbbhajtott a munkanélküliség kényszere, vagy a kapitalisták kizsákmányo-

lása. De szembeszálltak a gőgös munkaadókkal. Ennek a hangja feszül a Mesterlegények dalában:

Mi mesterlegények nagy urak vagyunk
Mert mi adó: nem fizetünk,
Mikor felszárk emehekünk.

Mester úr, mi nem dolgozunk
Inkább felajánlunk hordozunk
Fejezni szíjj a kezembe
Igy sétálunk a herberkre.

A felelő egy katonai »borjú«-hoz hasonló háztársak-féle, a herberk pedig az akkoriban divatos »munkásszáló«. A dal herberkről szóló része idilliussá képet fest a munkáséletéről, melynek keserűségét legalább a dalban igyekeztek enyhíteni:

Herberkszfalter gyűjt világot
Van a kökényzsemű lányod,
Ha nincs kökényzsemű lányod,
Aluggyon el a világod.

Söröm is van, borom is van,
Kökényzsemű lányom is van,
Pecsenye, bor vacsorára,
Szép k's leány éjszakára.

A realis kép ennél sokkal sötétebb. Mondják az öregek, hogy sokat koplaltak, áztak-fáztak, míg az országutakon bolyongtak munka nélkül, pénz nélkül. Az alábbi dal ezt példázza:

Azt a kutyát mindenit a világnak,
Rozsább életem van, mint a kutyának,
Mert a kutyát befárvák a jukába,
En meg pedig bolyongok a világra.

A Szegedi Központi Együttes által bemutatott »Szegedi Vásár«-nak az egyik motívuma volt a »fogházas« Utána néztünk ennek is, hogyan történt a valóságban. Dorozmán találtunk rá egy ilyen történetre. Régebben,

mikor az orvosok sem igen voltak, a fogházast a falusi gyógykovács végezte: »...Arra megy a fogfájós a kovács felé. Jónapot János bácsi — köszönt rá. — Látom már mi baja van — mert fel volt dagadva a képe az illetőnek — jöjjön be, majd elbánunk ezzel a kutyával foggal. — Vasat tett a kohóba. futatta. Majd erős kendercérnát kötött a fájós fogra és a cérna végét odakötözte az üllő lyukához. Közben viccelte mondott a páciensnek, hogy jobb kedve legyen a »mútéthez«. Mikor jó meleg lett a vas a tűzben, azt mondta a fogfájós — hunyja be a szemét. Akkor kivette a vasat a tűzből és az orra elébe tartotta: — Na, most nyissa ki a szemét. — Megijedt az illető a tüzes vástól: elrántotta a fejét és kiszakadt a fájós fog. Akkor odaadta az üveget az inasnak — eredj Miska, hozzá egy deci pálinkát. Az itallal azután a mester és a páciens is kiöblítette a torkát. Ez volt a fizetség«.

Ilyen és hasonló történetek nap, mint nap megestek a vándorló mesterlegényekkel. Sokat mesélnek még a győztesen megívott sztrájkokról, vezetőik bátor kiállításáról, munkatársaik szolidaritásáról is.

Egy új társadalmi osztály felépülésének kezdeti szakaszából valók ezek a történetek és ma a munkahelyeken diadalmas munkásosztály büszkén emlékezik vissza harcra, bátor és vidám elődei: dalokba és hagyományokba szőtt alakjára.

Nagy Dezső
néprajzkutató

Halleban a ravensbrücki női koncentrációs tábor volt parancsnoka irányította a fasiszta provokációt

Berlin (MTI) Mint a »Neues Deutschland« közli, június 17-én átmenetileg Halleban is utcai rendezvényekre és provokációkra került sor. Halleban a zavargások egyik irányítója Erna Dorn, a hitleri fasiszták hírhedt ravensbrücki női koncentrációs táborának egykori parancsnoka volt. Erna Dorn fasiszta cinkostársai kiszabadították a fogházból, ahol a 15 évi szabadságvesztésre ítélt »ravensbrücki« bűntetését töltötte. Erna Dorn kiszabadítása után a provokátorok élére állt. Erna Dorn a népi rendőrség néhány órával később letartóztatta, a halai kerületi bíróság pedig hétfőn kötéltálatl halálra ítélte.

A francia kormány tiltakozó jegyzéket intézett Li Szin Manhoz

Párizs (MTI) A francia kormány a következő tiltakozó jegyzéket intézte a dél-koreai kormányhoz: »A francia kormány kinos megfélemléssel értesült arról, hogy a koreai hatóságok — megsértve az ENSZ által gyakorolt parancsnokság egységére vonatkozó kötelezettségét — jelentősszáma hadifoglyot

szabadonbocsátottak azokból a táborokból, ahol fogva tartották őket. A francia kormány tudomására kívánja hozni a koreai kormányt, hogy rosszulja ezt a lépését, amely azzal fenyeget, hogy megakadályozza a vérontás megszüntetését és veszélyezteti a béke helyreállítását«.

Ahol a szovjet emberek szabadságukat töltik

A »Literaturnaja Gazeta« tudósít a külföldi városokban a legkülönbözőbb foglalkozású embereknek tették fel a kérdést: Hol szándékoznak ezévi szabadságukat töltetni.

Az alábbiakban közülük néhány dolgozó választát

A. KONOPATYINA,
A PENZAI 4. SZ. LEÁNYISKOLA
IGAZGATÓNŐJE

az alábbiakat válaszolta:

»A mi vidékünkön sok a történelmi emlékmű festői hely, folyópart és erdőszeg, ahol jól pihenhet az ember és érdekes benyomásokat szerezhet iskolánk növendékei, tanáraikkal együtt már több kirándulást tettek a Szur-folyón, ellátogattak a környékbeli városokba és erdei nyaralókba. Sokan üdültek a tófürdőben és »szanatóriumok«-ban, egyesekhez osztályrészt jutott az a szerencse, hogy végigutazhattak a Volga—Doncsatornán és jártak a Csimjanszki tengerrel«.

A tanulók idén újból kirándulást tesznek több tanárakkal a nevezetes helyekre, megnézik a táj-történelmi múzeumokat. A felsőosztályosok az ipari és mezőgazdasági újítók munkájával ismerkednek meg.

En is a tanulókkal töltöm szabadságomat. A Tanfők Háznak körásával elmegyek a sztalíngrádi vízierőmű építéséhez. A kórus ott lép fel a csatornaépítők előtt, majd együttösen végigutazunk a csatornán a Csimjanszki-tengerig«.

G. GOROSCSENKO,
A POLIGNAFIAI FŐISKOLA
TANÁRA

a következőket mondotta:

»Minden tavasszal örülök, ha újra megindul az élet központi vitorlázóklubunkban, a »Tudomány«-klubban. Március végén többen kiutazunk már a kijazmini víztározóhoz és megkezdjük a hajók előkészítését a nyári évadra.

Már évek óta vitorlázással töltöm a szabadságomat. Ez a sport kitűnően fejleszti a bátorságot, a gyors elhatározóképességet és erős összpontosítást, kitartást és fegyelmezettséget igényel«.

K. AHMEDOV,
TASKENTI KERTESZ

így válaszolt:

»Most térünk át új öntözési rendszerre és ezért igen sok a dolgozó. Sok munkánk lesz nyáron is. Meg-
egyetem a szakszervezet közársasági bizottságával és a földművelési ügyi szervekkel, hogy ösre a fele. séggel együtt beutalást kapok egy jaltai szanatóriumba.

Nyolc gyermekem van. Mint mindig idén is valamenyien úttörő táborokban vagy üdülőkben töltik a nyarat. Idén a három legnagyobb turistakirándulásra megy a hegyekbe úttörőcsapatával. A két legkisebb számára beutalást kapok a gyerekszanatóriumba. Egyszóval üdülni fog az egész család«.

T. OSZTROVSKAJA,
AZ ORVOSTUDOMÁNYI FŐISKOLA
HALLGATÓJA

»Családunk idei nyári terveit már tavaly ősszel kialakítottuk, amikor Vlagyimir bátyám, a szaratovi egyetem aspiránsa visszatért a Volga—Doncsatornán telt újjáról. Amikor elbeszélését hallgattuk, anyámmal együtt elhatároztuk, hogy feltétlenül megnézzük a csatornát és a Csimjanszki-tengert el látogatunk Sztalíngrádba és Rosztovba.

Az idén otthon fogok nyaralni. Inzavine faluban, a jambovi területen. Sokat fogok kósárlabdázni. Csatorna mindaddig megőrizze első-ségét az egyetemi versenyen. Összesen kerül sor a döntő mérkőzésekre és remélem, hogy addigra a legjobb formában leszek«.

Rákóczi Szegeden

Szeged népe nehéz időköt élt át a 150 éves török megszállás alatt. De még nehezebb lett helyzete, amikor a török helyett a várba német katonaság került, s a német adószedők minden elvittek.

II. Rákóczi Ferenc hazatérését a szegediek 1763-ban örömmel hallották, és felesküdték Rákóczi zászlajára. A vár német kapitánya ezért sok polgárt és katonát fogságba vett, s a környéki szerb határőrökkel megértesítette a városseget. A szerbek beszállásolása még inkább fokozta a felfővárosi és alsóvárosi magyar lakosság gyűlöletét Bécs ellen. Már 1773 nyarán megjelentek a kuruc portyázó csapatok Szeged alatt. Rákóczi is tervbevette Szeged felszabadítását. Globitz várparancsnok ekkor a lakosságot is be akarta vonni a vár védelmére. A lakosság azonban ellenszegült, s nagyon sokan a német zsarolások elől átköltöztek Kecskemétre.

1704 májusában volt Szeged első ostroma, amely nem jött eredményre. Rákóczi 1701 júliusában érkezett Szegedre. A külső várt, a Palánkot a kuruc csapatok rohammal bevették, a belső várral azonban ismét nem boldogultak: az ágyúk nem érkeztek meg kellő időben Szolnokról.

Rákóczi egy hónapig volt itt Szegeden, s ez az idő igen jelentős a szabadságharc történetében. Itt kapja a hírt, hogy Erdélyben fejedelemmé választották, hogy már szinte az egész ország mellette van.

Az 1953—54. évi terménybegyűjtésről szóló minisztertanácsi határozat V. pontjának módosítása

A Minisztertanács figyelembevételével az aratás megkezdésének az időjárás miatt elhúzódlását, az 1953—54. évi terménybegyűjtésről szóló határozatának V. pontját módosították. A módosítás értelmében az 1953. július 15-ig »A«, »B«, »G« vételei jegyre beadott gabonák után megállapított árakon fejtől mázsánként 5.— forint, míg július 15—25. között mázsánként 3.— forint gyorsbeadási jutalmat kell kifizetni Dor-

sod, Heves, Nógrád, Komárom, Győr, és Vas megyékben, valamint a szobi és a szentendrei városok (Pest megye) továbbá a zirci és a deveszéri járások (Veszprém megye) területén. A fel nem arotolt megyékben 1953. július 10-ig »A«, »B«, »G« vételei jegyre beadott gabonák után mázsánként 5 forint, míg július 10—20 között mázsánként 3.— forint gyorsbeadási jutalmat kell kifizetni.

A Német Demokráikus Közársaság bíróságai megkezdik a fasiszta provokátorok felelősségrevonását

Berlin (MTI) A Berlin demokratikus övezetében lefolyt provokáció felszámolása után a Német Demokratikus Köztársaság bíróságai megkezdtek a Nyugat-Berlinből küldött fasiszta ügynökök felelősségrevonását.

Mint a »Neues Deutschland« jelenti, a berlini kerületi bíróság 1. számú büntetőtanácsa hétfőn bekezeléses bűncselekmények elkövetése miatt hatévi fegyházra ítélte Wolfgang Gottschling 25 éves nyugatberlini lakost, aki június 17-én tevékenyen részt vett a zavargások irányításában.

Gottschling beismeri, hogy a Német Ifjúsági Szövetség nevű fasiszta terroriszervezet 500 nyugati márkáért fogadta fel a rendbontók egyik csoportjának irányítására.